

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Теорија деконструкције и афирмација нихилизма у роману *Зли дуси* Ф. М. Достојевског

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao Комисију:

Комисију је именовало Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници од 3. јула 2019. године.

2. Састав Комисије:

др Милена Владић Јованов, ванредни професор, Универзитет у Београду, Филолошки факултет (ментор)

Ужа научна област: општа књижевност

Датум избора у звање: 20. 6. 2017.

др Јован Попов, редовни професор, Универзитет у Београду, Филолошки факултет

Ужа научна област: општа књижевност

Датум избора у звање: 15. 5. 2013.

др Александар Јерков, редовни професор, Универзитет у Београду, Филолошки факултет

Ужа научна област: српска књижевност

Датум избора у звање: 10. 6. 2015.

др Марко Теодорски, научни сарадник, Универзитет у Београду, Институт за књижевност и уметност

Ужа научна област: језик и књижевност

Датум избора у звање: 18. 7. 2017.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме	Новак, Младен, Малешевић
Датум и место рођења	23. 3. 1988. Сарајево (Центар)
Наслов магистарске тезе	
Датум и место одбране маг. Тезе	
Научна област из које је стечено академско звање магистра наука	

III БИОГРАФИЈА И БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Новак Малешевић рођен је 1988. године у Сарајеву. Основне академске студије завршио је 2010. године на Катедри за Општу књижевност и теорију књижевности на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Мастер тезу под насловом: „Структура, знак, значење, Шекспир, (Де)конструкција структуре језичког знака и одређивање домена значења формираног у датој структури“ одбранио је 2011. године на истом факултету. Од 2012. до 2015. године учествовао је у раду пројекта „Књиженство - теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915. године“ који је финансирало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. У склопу пројекта, године 2012., боравио је на Институту за холандску историју у Хагу (Huygens Institute for Netherlands History), где је учествовао у раду на класификацији и уносу података везаних за српске књижевнице у европску базу података под окриљем Кост (COST) акције “Women writers in History“. Године 2013., као стипендиста Стони Брук (Stony Brook) Универзитета из Њујорка похађао је летњу школу под називом Програм когнитивних и културолошких студија (Program in Cognitive and Cultural Studies) у Санкт Петербургу, на Институту за лингвистику, когницију и културу (St. Petersburg Institute of Linguistics, Cognition and Culture). Године 2013., добија престижну јапанску стипендију Сасакава (Sasakawa) за младе лидере. Од јуна до септембра 2015., године, као стипендиста аустријског програма за студентску размену (OeAD - Österreichischer Austauschdienst) боравио је на Институту за језик и литературу (Institut für Sprachen und Literaturen) Универзитета у Инзбруку, где је радио на изради докторске дисертације. Године 2016., као СЕЕРУС (Central European Exchange Program for University Studies) стипендиста борави поново на Универзитету у Инзбруку, где наставља са докторским истраживањима. Један је од оснивача часописа за друштвене науке, културу и уметност – Каска (CASCA). Члан је и суоснивач организације за филмску и визуелну продукцију „ОУР“. Запослен је на Институту за књижевност и уметност у Београду, где свој научни ангажман обавља под окриљем пројекта: „Културолошке књижевне теорије и српска књижевна критика.“

Области научног интересовања су семиологија, психоанализа и идеологија.

Објављени радови:

- 2016** Малешевић, Новак. Пол-Лоран Асун, Лакан (приказ књиге) *Филозофија и друштво*, 1: 281 – 284
- 2014** Малешевић, Новак. Формирање (женског) идентитета: психоанализа и идеологија (II део). *Свеске*, 114: 93 – 99
- 2014** Малешевић, Новак. Формирање (женског) идентитета: психоанализа и идеологија (I део). *Свеске*, 113: 62 – 67
- 2013** Малешевић, Новак. Драго Ђурић, Постојање Бога (приказ књиге) *Филозофија и друштво*, 1: 483-497

- 2013** Тадић, Александар, **НовакМалешевић** и Ивица Радовановић. Символичка доминација и антиидеолошка деловања – репресивни механизми идеолошких институција и Толстојев покушај слободног васпитања. Зборник радова са VII међународног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, 279-288
- 2013** **Малешевић, Новак.** Језик и идеологија, *Култура*, 138: 41-57
- 2012** **Малешевић, Новак.** Субјекат и (нови) семантички стицаји. *CASCA*, 1
- 2012** **Малешевић, Новак** и Александар Тадић. Анализа односа између индивидуа и идеологије и улоге (васпитно-образовних) институција у формирању субјеката датог система” *Педагогија* 3: 342 – 351
- 2012** **Малешевић, Новак** и Александар Тадић. Школска дисциплина и слобода ученика у концепцији слободног васпитања Лава Николајевича Толстоја. *Иновације у настави*, 25: 57 – 68
- 2012** **Малешевић, Новак.** Знак у Хамлету; О структури језичког знака и симболичким играма. *Култура*, 134: 41 – 57
- 2012** **Малешевић, Новак.** О језику и/или о значењу (II део). *Свеске* 103: 72 – 80
- 2011** **Малешевић, Новак.** О језику и/или о значењу (I део). *Свеске* 102: 50 – 55

IV НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Теорија деконструкције и афирмација нихилизма у роману *Зли души* Ф. М. Достојевског

V ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мср Новака Малешевића обухвата 258 компјутерски штампаних страница. Структура дисертације:

Увод (1-10)

I ТЕОРИЈА ДЕКОНСТРУКЦИЈЕ (11-15)

1. Деконструкција структуре појмовног система (16-25)

1.1 Деконструкција структуре бинарних опозиција (26-59)

2. Деконструкција структуре језичког знака (60-90)
3. Пантекстуална детерминација деконструкције: деконструкција (и/јесте) пантекстуалност(и) (91-117)
- II ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КРИТИКА (118-124)
 1. Критика деконструкције (125-126)
 - 1.1 (Логички) аргумент и текстуална орнаментика (127-133)
 - 1.2 Говор прије писања (134-139)
 - 1.3 Знак: значење и вриједност (140-156)
 2. Деконструкционистичка (књижевна) критика (157-170)
 - 2.1 Позиција аутора у односу на критику (текст) (171-177)
- III *ЗЛИ ДУСИ* И АФИРМАЦИЈА НИХИЛИЗМА (178-183)
 1. Ставрогин и други (184-206)
 2. Ставрогин и Други (207-225)
- IV ДЕКОНСТРУКЦИЈА И ТЕКСТ *ЗЛИ ДУСИ* (226-233)
 1. Структура Ставрогин (234-241)
 2. Текст Ставрогин (242-245)
- V ЗАКЉУЧАК (245- 249)
- Литература (250-257)
- Биографија аутора (258)

У „Уводу“ Малешевић се осврће на методолошки проблем у структури сопственог излагања, предочен у наслову дисертације („Теорија деконструкције и афирмација нихилизма у роману *Зли дуси* Ф. М. Достојесвог“), а који се огледа у немогућности семантичке структуре да се изгради као независан систем, чиме се побија идентитет сваког од елемената те структуре понаособ. Тиме се имплицитно сугерише на теоријско-методолошки проблем који деконструкција има у односу на саму себе. Другим речима, проблем није описати шта деконструкција јесте, него како тај текст, који о деконструкцији говори, може да избегне саму деконструкцију и имплицитно, какве су последице уколико ту деконструкцију не може да избегне. Отуд, Малешевић, пре него што ће отпочети са анализом деконструкције, деконструира сам наслов сопствене дисертације, односно почетак којим се та деконструкција најављује. У синтаксичком смислу, наслов, којим текст дисертације отпочиње (заједно са деконструкцијом) дат је у саставном напоредном односу, што оставља простора да се тај однос схвати као комплексна структура. Малешевић детаљно објашњава последице реструктуирања те комплексне структуре, што се односи не само на базичну интеракцију између елемената А и Б, него и на проблем приликом увођења новог елемента у ту структуралну игру (елемента В).

У првом поглављу се затим продубљује теоријска поставка која је предочана у „Уводу“. Сама деконструкција постаје тако објекат сопствене критике, чиме се деконструкција смешта ван истине (или истина ван деконструкције). Не само да се потврђује семантички „отворен“ карактер деконструкције, тј., њена немогућност да се предочи као независна структура (она у том смислу није теорија која саопштава неку истину, нити методологија која води до те истине), него се и њени појмови не могу одредити као „таксономије“, односно као недељиви и (опет) самодовољни аналитички апарати. Малешевић оцртава проблемски оквир који се односи на проблем структуре, односно, идентитета и самодовољности елемената који чине структуру. Након што је предочио проблеме који се односе на питања „структуралности структуре“, а који се тичу

суплементирања структуре новим елементима, као и делења референтног елемента дате структуре, Малешевић дедукцијом прелази на конкретније проблеме комплексних структура: на структуру бинарних опозиција и структуру језичког знака. Тиме се увелико и одређује Малешевићев приступ деконструкцији који се може окарактерисати као аналитички. Најважније разматрање о деконструкцији дато је у трећем делу првог поглавља у којем Малешевић образлаже своју тезу о „пантекстуалној детерминацији деконструкције“. Истиче се да теза о пантекстуалности веже за себе тезу о пансистематизацији. На бази анализе структуре језичког знака, које је претходило овом потпоглављу, објашњава се однос појмовног и реалног. Реалност се схвата као ефекат текста. Деконструкција се, у том смислу, схвата као процес значења инхерентан самом тексту, односно структури језичког знака, а не као методологија (или теорија) која се иницира одређеним деловима текста (или одређеним текстом). Малешевић даље критикује радове Карла Лега (Carla Legga) и Новице Милића због немогућности да избегну бинарно детерминисање између деконструкције и текста, чиме се деконструкција, према мишљењу Малешевића, погрешно (и нужно) схвата као методологија и теорија. Малешевић се фокусира на проблеме који настају услед немогућности непосредне присутности логоса и конструкције стабилних значења (система). Малешевићева теза показује да критика метафизике присуства не води ка релативизацији текстуалних значења, чиме се на нов начин расветљава Деридина теза о „удвостручавању коментара.“ Интерпретација, у том смислу, према мишљењу Малешевића, јесте „пунктуирање“ процеса измицања логоса, конструкцијом, односно „детерминацијом центра.“

У другом поглављу Малешевић разматра однос деконструкције и критике кроз два плана: 1. Критику деконструкције 2. Деконструкционистичку књижевну критику. Деконструкција се историјски контекстуализује, објашњава се њен однос према структурализму и феноменологији, да би се затим прешло на проблематизовање статуса „истине“ који критика носи приступајући деконструкцији. Аутор наглашава како циљ поглавља није приказ „историје критике Деридине филозофије“, што би превазишло оквиру дисертације, него фокусирање на критичка разматрања појединих делова деконструкције који се тичу проблема семиологије, а који су већ предочени у првом делу дисертације. Отуд, други део дисертације представља проблемско настављање (тачније, разраду) теза које су постављене и детаљније објашњене у првом делу рада. Детаљно се разматрају приговори које деконструкцији (и раду Дериде) упућује британски теоретичар књижевности Џон Елис (John Ellis). Елисови приговори тичу се: 1. Употребе „друге логике“, којом деконструкција покушава да прикрије своје мане 2. Немогућности оправдања претпоставке да писање долази пре говора 3. Критике увођења деконструкционистичког аналитичког апарата у „лингвистичку теорију“, 4. Спацијално-темпоралног аспекта разлике 5. Замена означеног знаком. Малешевић аргументовано одбацује сваки од Елисових приговора понаособ. У другом делу овог поглавља аутор разматра могућност заснивања деконструкционистичке књижевне теорије, имајући у виду проблеме које се тичу критичког удаљавања од теорије и методологије. Аутор истиче аутореференцијалност и пантекстуалност као главе квалитете деконструкције. Језик упућује на језик, изневеравајући формирану таксономију. Граматика и логика постају, на тај начин, само ефекти реторике, тј., текстуалности коју су у први мах хтели да подјарме.

Треће и четврто поглавље посвећени су анализи романа *Зли дуси*. Међутим, док треће поглавље има за циљ да изнесе до краја одређену тезу (*Да Ставрогин није лажни иморалиста и да његово самоубиство није последица немогућности да издржи притисак*

овековечен у Библији, него да је то симболички покушај враћања у живот), дотле четврто поглавље деконструираше, не закључке до којих се дошло у трећем поглављу, него логоцентрични темељ („Лаканова психоанализа“) на којем су претходни закључци донесени. Малешевић показује да како било која епистемологија, на бази на којој се изграђује интерпретивни наратив, не може да избегне процес сопствене деконструкције, управо стога што је текст. Четврто поглавље завршава се тезом о Ставрогину као ултимативном *истису*, односно тексту који стварају други (као и Други) и он сам.

У „Закључку“ се детаљно објашњавају тезе до којих се дошло током анализе. Истиче се да деконструкција, како аутор наводи, „представља освјешћење о конструкцији“, односно да конструкција никада не може да се одвоји од сопствене текстуалности. Епистемологија, базирана на логоцентризму, јесте ефекат те текстуалности. Дискурс који тежи истини је стога увек у процесу деконструкције.

Странице које нису нумерисане односе се на: насловну страну (на српском, енглеском и руском језику), податке о комисији, резиме дисертације (на српском и енглеском језику) и садржај. На последњим страницама дисертације, које такође нису нумерисане, налазе се: потписана изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије дисертације као и изјава о коришћењу.

VI ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У „Уводу“ Новак Малешевић разматра однос између два елемента језичке структуре, проблематизујући при томе њихову семантичку зависност. Синтаксички гледано, реч је о „саставном напоредном односу“ два елемента (елементи А и Б) који, иако независни један од другог, услед семантичке интеракције граде нову структуру (структуру АБ). Малешевић анализира значењске особине новонастале структуре, закључујући при томе да идентитет новонастале, комплексне структуре (АБ) јесте последица незавршености, односно семантичке порозности сваког од тих елемената понаособ. Имајући у виду да је тема дисертације дата у „саставном напоредном односу“ (*Теорија деконструкције и афирмација нихилизма у роману Зли дуси Ф. М. Достојевског*), Малешевић, на бази претходних разматрања, закључује да ће то оставити две (теоријско-методолошке) последице. Прва је да ће „нихилизам у роману *Зли дуси* Ф.М. Достојевског“ постати део саме деконструкције (што је последица немогућности идентитетског заокруживања „деконструкције“ као такве) и друга је да ће текст *Зли дуси* бити анализиран на бази аналитичког апарата који деконструкција нуди, чиме ће се извршити пренос (односно „наставак“) значења из структуре деконструкције у структуру романа *Зли дуси*.

У „Уводу“ се даље објашњавају проблемска чворишта дисертације као и кључна питања која ће при томе бити разматрана. Део дисертације посвећен деконструкцији фокусира се на проблеме логоцентризма, структуре, средишта, бинарних опозиција као и структуре језичког знака, на чијој ће бази касније бити разматрана теза о „пантекстуализацији деконструкције“ као и могућности успостављања „деконструкционистичке књижевне критике“. Са друге стране, део дисертације посвећен анализи нихилизма у роману *Зли дуси*, упућује на проблем Ставрогиновог самоубиства и његове потребе за анализом одређених новозаветних цитата.

Малешевић уводно разматрање завршава тиме што представља структуру докторске дисертације. Посебно се истиче како дисертација има пет поглавља и при томе се, укратко, објашњавају концепти и циљеви сваког од тих поглавља понаособ.

У првом поглављу докторске дисертације, који је насловљен „Теорија деконструкције“, аутор истиче теоријско-методолошки парадокс на који се наилази при покушају дефинисања „деконструкције“. Са једне стране, да би се отпочело са дефиницијом, неопходна је логоцентрична основа која подржава ту дефиницију, док са друге стране, идентитетска отвореност (тј. незавршеност) и дисемичност деконструкције подрива саму ту логоцентричност. Истиче се да тиме деконструкција не може бити одређена ни као теорија (јер није завршен систем) нити као методологија (јер не даје поступак који би „водио“ до истине). Малешевић се даље фокусира на анализу деконструкције структуре појмовног система. Анализира се појам структуре као и релациони однос елемената чији распоред детерминише и идентитет дате структуре. Аутор, на бази Деридиног (JacquesDerrida)промишљања структуралности структуре, тј. неопходности структуре да формира средиште, које ће одбацити принцип структуралности да би сама структура могла аксиолошки да се одреди, критикује поједине исказе чешког теоретичара књижевности Јана Мукаржовског (JanMukařovský), који се односе на могућност дефинисања идентитета појма без структуре, као и односа између идентитета такозване „сумативне“ структуре и динамизма (чиме се објашњава генеза) саме структуре.

Аутор се даље фокусира на анализу деконструкције структуре бинарних опозиција. Анализира се однос који језик, захваљујући бинарној структури, успоставља у односу на логос. Присуство логоса условљава могућност успостављања хијерархије у бинарном систему. Малешевић истиче и показује како деконструкција те хијерархије (односно аксиологије) започиње довођењем у питање „непосредног“ односа између логоса и оног елемента бинарне структуре за који се претпоставља темпорална и квалитативна примарност. Надаље се у тексту детаљно разматра однос између бинарне структуре говор/писање као и бинарне структуре природа/култура.

Малешевић потом анализу деконструкције структуре бинарних опозиција преноси на поље семиологије, анализирајући структуру језичког знака, односно елементе који чине знак: ознаку и означено. Аутор истиче да је знак деконструисан не само у дијахронијској, него и у синхронијској равни. Разматра се утицај знака, као „феномена психе“ на реалност, као и пренос саме поруке тог знака (означеног) из једне „психичке регије“ у другу. Другим речима, разматрају се теоријске претпоставке за успешно (спо)разумевање и анализирају се проблеми који се јављају на нивоу структуре језичког знака у односу на сам комуникациони акт. Деконструкција структуре језичког знака настављена је даље Бартовом (RolandBarthes) анализом односа између језика и метајезика. Показује се како Бартова схема конституисања метајезика не може бити заустављена, управо стога што један од елемената структуре језичког знака може да промени своју позицију у датој структури тј., структури ознака, означено, знак.

Прво поглавље завршава се ауторовом тезом о „пантекстуалној детерминацији деконструкције“. Имајући у виду структуру језичког знака, разрађује се и додатно анализира Деридина теза да „не постоји ништа ван текста.“ Закључује се да је бинарност којом се одређује (идентитет) текст(а), у односу на оно што текст није, ефекат текста. То исто важи и за сам процес спознаје „реалности“, која нам се предочава преко система језика, преко концепата (означеног) који не могу да изађу из себе, него су у процесу

сталног упућивања на друге концепте. Малешевић, даље, у контексту своје тезе о пантекстуализацији разматра питање субјекта, односно субјектове друштвене улоге, која такође долази преко ознака система. Аутор се даље усредсређује на питања деконструкционистичког приступа тексту. Парадокс који при томе уочава односи се на немогућности деконструкције да се позиционира као методологија, што сам „приступ тексту“, односно *начин* деконструкционистичког читања текста, чини бесмисленим. Малешевић даље критикује поједине тумаче деконструкције, који су, превидевши атеоријску и аметодолошку позицију деконструкције, покушали да утемеље специфичан начин деконструкционистичког приступа тексту (тј. методологију). Последица тог превида, према мишљењу аутора, јесте одвајање (дакле ново бинаризовање) саме деконструкције од текста, што је управо оно што деконструкција негира. Аутор истиче да деконструкција јесте текст и стога је немогуће говорити о њеној иницијацији у тексту, њеном зачетку који би нам помогао да разазнамо моменат *након* што је деконструкција приступила тексту.

Друго поглавље под називом „Деконструкција и критика“ посвећено је одговору на критике које је деконструкцији упутио британски теоретичар књижевности Џон Елис (John Ellis) и покушају детерминисања књижевнокритичког потенцијала деконструкције, имајући при томе у виду све проблеме теоријско-методолошког типа који прате деконструкцију, а који су изложени у првом поглављу. Малешевић разматра и подробно анализира „место“ истине са којег критика приступа деконструкцији, продукујући на тај начин нову бинарност тј., критику која као нешто спољашње приступа деконструкцији као нечему што је унутрашње. Критика, како аутор закључује, не може да се артикулише мимо логоцентризма који је засновала метафизика. Аутор даље истиче како циљ овог поглавља није да се представи систематичан приказ, како сам наводи, „критичких разматрања Деридине филозофије у цјелини“, него да се настави и додатно размотре питања и проблеми анализирани у првом поглављу. На крају поглавља Малешевић се враћа на питање односа између аутора и текста и наместо деструкције статуса аутора, истиче његову деконструкцију, односно посматрање ауторске инстанце као новог – текста.

Треће поглавље насловљено је „*Зли дуси* и афирмација нихилизма“. Аутор овде детаљније објашњава појам нихилизма (као негирања свих вредности) фокусирајући се на етичку последицу нихилистичког становишта. Аутор затим анализира Ставрогинову „формулу“, према којој појмови добра и зла нису вредности разумљиве по себи, него су последица предрасуде. У тексту се даље анализира Ставрогинова потреба, упркос томе што је његова *позиција* нихилистичка, за тумачењем новозаветних цитата, нарочито цитата у коме се изриче казна за саблажњавање деце (Јеванђеље по Матеју 18, 6), дело које је сам Ставрогин починио. Малешевић одбацује тезу да се ту ради о Ставрогиновој немогућности да издржи последице које Библија прописује за тај злочин. То би Ставрогина окарактерисало као лажног нихилисту. Малешевић тврди да Ставрогин до окончања свог живота остаје нихилиста и да је индиферентност у коју је услед нихилистичке једначине ушао *симболички поредак*, тј., онај из кога Ставрогин жели силом да побегне. Стога Малешевић тврди да је Ставрогиново самоубиство симболички покушај враћања у живот, односно враћање у нормативне оквире у које би желео да поверује.

Анализа Ставрогиновог лика одвија се путем два плана. Са једне стране, прати се Ставрогинов утицај на друге ликове у роману, као и утицај тих ликова на самог Ставрогина. Са друге стране, прати се анализа конструкције коју Ставрогин има о себи (о „Ставрогину“). Аутор истиче како је за ту врсту анализе (Ставрогина о „Ставрогину“)

неопходна „метаинстанца“ која треба да „подржава ту интерпретативну конструкцију“. Малешевић ту инстанцу налази у Лакановом приступу психоанализи.

Четвро поглавље је насловљено „Деконструкција и текст *Зли дуси*“. Аутор почиње ово поглавље подсећајући на сопствене речи из „Увода“ где се наводи да ће четврто поглавље бити „посвећено деконструкцији романа *Зли дуси*“ и одмах упућује на проблеме које стоје у основи овог исказа. Деконструкција се, понавља аутор, већ десила и ово поглавље ни на који начин не полаже право на неку врсту искључиве деконструкционистичке анализе. Деконструкција је процес значења који се одвија у тексту, а не методолошка инстанца која би могла да се примењује од поглавља (дела текста) до поглавља. Даље, Малешевић доводи у питање било коју „метаинстанцу“ која је у основи интерпретативне конструкције, односно која даје „научни“ (логоцентричан) статус и потврду датој конструкцији. Тиме се и деконструира „Лаканова психоанализа“, тачније онај њен део који је коришћен у трећем поглављу за анализу Ставрогинове конструкције сопства. Показује се како је „Лаканова психоанализа“ која је служила као темељ на коме је увелико изграђено треће поглавље - само текст. Још више од тога, показује се како је сам тај текст (текст „Лаканова психоанализа“) упориште за сопствено заснивање тражио, не у некој софистицираној научној техници, него у другом тексту, који је књижевни. Надаље се лик Ставрогина анализира на два начина: као структура која носи велики број несталних ознака и као текст, односно као Ставрогиново *исписивање* сопства.

У „Закључку“ аутор укратко заокружује резултате свог истраживања. Истиче се више теза: 1. Да је деконструкција освешћивање о конструкцијама, тј., освешћивање о немогућности заснивања вредности у структури (бинарној) на бази логоцентризма. 2. Да је деконструкционистичка књижевна критика последица структуре језичког знака. Она је део бесконачне текстуалне референцијалности чиме се логос, као и наша вера у логос открива као учинак деконструкције. 3. Да деконструкција не значи окретање ка релативности или нелогичностима. 4. Да „докле год мислимо знаковима – ми смо у деконструкцији“ (247) 5. Да је откривање епистемолошке „мањкавости, научног дискурса“ последица разраде „тезе о пантекстуализацији“. 6. Да *Зли дуси* постају део аналитичког апарата деконструкције. (248)

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

2016 **Малешевић, Новак.** Пол-Лоран Асун, Лакан (приказ књиге) *Филозофија и друштво*, 1: 281 – 284

У овом тексту Малешевић даје детаљан приказ књиге француског психоаналитичара Пол-Лорана Асуна, *Лакан*. Аутор у свом приказу пажњу, између осталог, посвећује анализи односа између Другог (односно Великог Другог - А) и жеље (субјекта). Управо ће на бази те везе, Малешевић разматрати структуру односа између Ставрогина и Другог. Ово поглавље из дисертације, које носи назив „Ставрогин и Други“, стога је у вези са приказом књиге *Лакан*.

2013 **Малешевић, Новак.** Језик и идеологија, *Култура*, 138: 41-57

На текст „Језик и идеологија“, Малешевић експлицитно реферише у фусноти бр. 43., своје докторске дисертације. У овом тексту аутор објашњава односе између субјекта (као носиоца одређене идеолошке улоге) и језика (ознаке која је субјекту приписана). Малешевић, у својој дисертацији упућује на поменути рад приликом разматрања односа између „језика и реалности“ (Видети у дисертацији, стр. 62., и даље.)

2012

Малешевић, Новак. Знак у Хамлету; О структури језичког знака и симболичким играма. *Култура*, 134: 41 – 57

У овом тексту Малешевић, на бази деконструкције структуре језичког знака, као и на теоријским основама преузетим из Лаканових психоаналитичких разматрања у вези са симболичком структуром коју знак (односно ознака) успоставља, анализира Шекспировог *Хамлета*. У методолошком смислу, овај текст је најближи Малешевићевој дисертацији. Баш као и у дисертацији и овде можемо да пронађемо следећу структуру: 1. Деконструкционистичка разматрања у домену семиологије 2. Разматрање појединих аспеката Лаканове психоанализе и 3. Анализу књижевног текста. Међутим, занимљиво је видети начин на који Малешевић посматра појединачно књижевно дело у односу на теорију (деконструкције). За Малешевића анализа књижевног дела није циљ сама по себи, па, сходно томе, ни интерпретативна иновација, која може да се јави као последица те анализе, није оно чему се тежи. Аутор истиче да су ти закључци суплементарни у односу на теоријска разматрања из којих проистичу. Занимљиво је стога навести ауторов закључак текста „Знак у Хамлету“ и упитати се да ли аутор на идентичан начин третира „Зле духе“ Достојевског? Малешевић пише: „Служећи се 'Шекспиром', ми дакле говоримо кроз садашњост, не обраћајући много пажњу на оно што је Шекспир говорио. Ми говоримо због теорије, а не због Шекспира. Али да бисмо афирмисали теорију (знак) неопходна нам је (де)конструкција знака 'Шекспир'. Са друге стране, то не значи да је говор о Шекспиру, кроз садашњост, немогућ. Напротив. Ипак такав говор би се могао назвати секундарним. Могли бисмо рећи да је сам говор о Шекспиру суплемент теорији коју изводимо. Ријечју, интерпретирање знака 'Шекспир' постаје могуће захваљујући управо спектрима значења које отвара теорија (или нови знак који је за потребе сопствене афирмације користио исти тај знак чија значења сада проширује, знак 'Шекспир'). На исти начин, као што Шекспир помаже теорији да се изрази, тако и теорија отвара могућности стварања нових трагова значења знака 'Шекспир'. Разумије се да стварање тих значења не мора бити циљ теорије. Циљ теорије је искључиво говор у садашњости” (Malešević 2013, 56)

2012 Малешевић, Новак. О језику и/или о значењу (II део). *Свеске* 103: 72 – 80

2011 Малешевић, Новак. О језику и/или о значењу (I део). *Свеске* 102: 50 – 55

Текст „О језику и/или о значењу“, који је објављен у два дела, у потпуности је посвећен деконструкционистичкој анализи структуре (као ширег концептуалног система) и језичког знака. Отуд се ова два рада могу сматрати Малешевићевим првобитним деконструкционистичким анализама у домену семиологије, које ће касније, у дисертацији, прерасти у знатно детаљнија и аналитички прецизнија теоријска разматрања која се огледају у поглављима „Деконструкција структуре појмовног система“, „Деконструкција структуре бинарних опозиција“ и „Деконструкција структуре језичког знака“.

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација мср (мастер) Новака Малешевића представља зрео научни рад, оригиналан по својој замисли и аналитички доследан у разради главних идеја и поставки.

У тексту се могу препознати три аспекта који, вредносно гледано, доприносе високом квалитету дисертације.

1) Доследна аналитичка разрада при интерпетирању појединих Деридиних текстова. Малешевић свесно улази у анализу „ред по ред“ комплексних делова Деридине филозофије, промишља их и анализира, а затим их додатно контекстуално уобличава, чиме се олакшава разумевање појединих аспеката деконструкције. На тај начин, читаоцу се омогућава лакше кретање кроз даљи текст. Такав пример можемо пронаћи у детаљној анализи Деридиног исказа о „двоструком гесту“, као и преокрету и премештању бинарног система. (32-36). Последице оваквог приступа тексту огледају се у прецизној анализи захтевних делова текста, што води ка редукцији значења чиме се кристалише аналитички употребљив теоријски апарат. Отуд Малешевић неретко започиње своје анализе са следећим конструкцијама: „Анализирајмо детаљније ову трочлану структуру Деридиног исказа“ (33), „Размотримо детаљније прву реченицу управо цитираног текста...“ (66), „...размотримо значење тог исказа детаљније.“ (75) „Размотримо сада шта тачно значи да је `ријеч окренута другој ријечи`“ (80), „Размотримо сваки од наведених примјера понаособ“ (101) итд. Са друге стране, када текст захтева додатну пажњу читаоца, аутор опомиње на опрез: „Чак и двострукост треба узети са опрезом“ (34), „Стога, наш исказ `значајних за Деридину филозофију` треба узети са опрезом...“ (38) „Овдје треба бити пажљив.“ (19) итд.

2) Увиђа се критички став према ауторима. Малешевић истрајава у сопственим тумачењима деконструкције и неретко критикује ауторе чије анализе се косе са његовим. Примери су: критика Пол Тибауовог (Paul Thibault) одбацивања да се однос између ознаке и означеног схвати као структура бинарног типа (64-66), одговори на Елисове критике појединих аспеката деконструкције (127-157), критика деконструкционистичког приступа

тексту Карла Лега (Carl Leggo) и Новице Милића (100-108), критика Дејвида Макдоналда (David McDonald) због схватања деконструкције као теорије и методологије (163-168)

3) Спремност на теоријску иновацију (рецимо конструисање и разрада појма „пантекстуалности“) као и спремност да се бране радикални судови који су резултат претходно спроведених анализа (рецимо да ће „Зли дуси“ постати суплемент деконструкцији, (4, 248-249) или да „Једина одржива дефиниција деконструкције јесте да она осмишљава текстуалност редукујући знакове ad infinitum.“) (108)

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидат је на прегледан, јасан и аналитички убедљив начин изложио поједине аспекте Деридине филозофије, теоријски их је продубио, објаснио те их на валидан начин употребио у контексту анализе нихилизма у роману *Зли дуси* Ф. М. Достојевског. Изведени закључци могу се сматрати оригиналним и значајним научним доприносом српској науци о књижевности и књижевној критици. Поред смисла за теоријско размишљање, аутор је показао таленат за вредносно процењивање теоријских, књижевних и критичких радова.

X ПРЕДЛОГ

Имајући у виду да докторска дисертација мрр Новака Малешевића „Теорија деконструкције и афирмација нихилизма у роману *Зли дуси* Ф. М. Достојевског“ представља оригиналан научни допринос српској науци о књижевности, комисија предлаже Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати ову докторску дисертацију и омогући кандидату усмену одбрану.

Комисија:

др Милена Владић Јованов, ванредни проф.

др Јован Попов, редовни проф.

др Александар Јерков, ванредни проф.

др Марко Теодорски, научни сарадник